

Извештај о истраживању  
Издање теренске грађе

## „Марамица пуна јоргована“: бећарци из Шајкашке (теренска грађа)

*Зоја Карановић*

Током етно-фолклористичких истраживања обављаних у периоду између 1986. и 1990. године у селима Шајкашке (југоисточна Бачка), ауторка је сакупила велики број бећараца, од којих се овде презентује њих 116.

*Кључне речи:* бећарац, Шајкашка, фолклор, теренска грађа, кратке лирске форме.

Пре више од тридесет година (између 1986. и 1990) ауторка овог прилога повремено је вршила етно-фолклористичка истраживања у селима Шајкашке (Вилово, Гардиновци, Госпођинци, Ђурђево, Жабал, Каћ, Ковиљ, Лок, Мошорин, Надаљ, Тител, Чуруг, Шајкаш),<sup>1</sup> што рефлектују и стихови грађе у којима се помињу нека од ових насеља. Теренски рад повремено сам обављала с колегиницом Весном Катић. Једном приликом сам боравила с професорком Маријом Клеут код њених рођака, у Каћу, када је такође забележено неколико бећараца. У овом прилогу налази се укупно 116 поменутих песмица.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Шајкашку, у југоисточној Бачкој, чине општине Тител, Жабал, Нови Сад и Србобран. Према попису из 2002. године, на подручју Шајкашке је живело 67.355 становника, а 85% чине Срби. Име Шајкашка потиче од шајкаша, војника из истоименог батаљона који су чували некадашњу банатску границу. Они су се кретали на шајкама (врста речних ратних бродова на весла) по Дунаву, Тиси, Сави и Моришу. Због ових околности Шајкашка је чинила јединствену културно-историјску целину, чије особености у савременим данима ишчезавају.

<sup>2</sup> „Бећарац је наша најкраћа народна песма“ (Лесковац 1958, према Недић 1972: 59) и, осим у изузецима, обимом је иста. Граде је два различито римована десетерца (понекад три или четири, веома ретко и врста стиха може варирати), у чије се оквири, сплетена, смештају његова супстанционално љубавна осећања. Бећарац је песма која се пева: соло, у дуету или у хору, уз пратњу инструмента (гајде, тамбуре). Певају га момци и девојке, они који га и стварају. Хумор, досетка, сатирично-

Истраживања различите фолклорне грађе у поменутом периоду обављана су углавном самостално, без финансијске, логистичке или друге помоћи уже или шире заједнице, државних институција или невладиних организација. Само је мањи део истраживања финансиран у оквиру пројекта Матице Српске „Народна уметност у Војводини, синхронија и дијахронија“ (1986–1990). Посао је обављан углавном у директном контакту с људима, методом „од врата до врата“. Различита забележена грађа, међу којом су и бећарци, налази се у власништву истраживача. Снимљена је касетофоном или забележена оловком у свескама.

Бећарци који се налазе у Прилогу великим дело су забележени по казивању Емилије Вулић из Ковиља, 1990, те од следећих казивача (чија имена нису увек у целини записана и остаће заборављена): П. Аларгић (Надаљ); Вукић (Госпођиници); Д. Грујић (Надаљ); баба Зора (Вилово); Клиза Зичић (Ђурђево); Љубица Лазарчев (Гардиновци), Милина Марић (Лок); Мирослава Мијоков (Гардиновци); Мирослава Отић (Ђурђево); Мара Ракић (Чуруг); Миленко Степанов (Чуруг), Уча из Надља. Певали су их свирци из Чуруга, а записани су и према свирању на свадби Раде Бабића (Мошорин), што уједно говори о приликама њиховог извођења. Вероватно се и данас изводе на свадбама и различитим забавама, што би било добро проверити поновним одласком на терен.

Захваљујем се на помоћи свим казивачима и певачима.

1

Што ј' у песми, певати се мора,  
Ко не воле, слушати не мора.  
(Емилија Вулић)

2

Од јединца горе уље нема,  
А од њега нема милијега.  
(Емилија Вулић)

епиграмска форма и гротеска омиљени су облици изражавања. Он је „уз то, барем у свом настанку, изразито регионална песма“ (Лесковац 1958, према Неђић 1972: 62). Колевка су му Срем, Банат и Бачка са Барањом, а одагле се „преко Славоније, а кроз шокадију, и са чврстим а плодно сочним стаништем у њој, спушта ваљда тамо негде ка Кордуну и Лици...“ (Лесковац 1958, према Неђић 1972: 63). Образован је вероватно крајем 18. века и, за разлику од других лирских врста наше народне поезије, жива је песма. То је у најкраћим цртама оно што Младен Лесковац каже у уводној студији своје до данас непревазиђене антологије бећараца (в. Лесковац 1958, према Неђић 1972: 59–88). Скоро све што је овај одмерени истраживач рекао још давне 1958. године о простору и времену настанка, о облику и приликама и начину извођења, те о особеностима поетике ове песничке врсте, није непревазиђено.

3

Лола Дринац, у мајке јединац,  
А ја Дрина, а нисам једина.  
(Емилија Вулић)

4

Очи моје вреде Нова Сада,  
А обрве мајура и града.  
(Емилија Вулић)

5

Ој, Ковиљу велики,  
Ала ћу те желити,  
Ала ћу те жељна бити,  
Ковиљу велики.  
(Емилија Вулић)

6

Марамица пуна јоргована,  
Мила мајко, водем Ковиљчана.  
(Емилија Вулић)

7

Ковиљчани, ко тице на грани,  
На свакој су слави одабрани.  
(Емилија Вулић)

8

Ковиљ село све ми је зелено,  
Удаћу се у њега зацело.  
(Емилија Вулић)

9

Ој, Чуругу, ала си на брегу,  
У теби се све барабе легу.  
(свирци, Чуруг)

10

Ој, Вилово, у четири реда,  
Нешто мало на варош изгледа.  
(Зора, Вилово)

11

Аој, пријо, из Гардиноваца,  
Ал' ћеш јести с маком резанаца.  
(Емилија Вулић)

12

Надаљчани, апа-драпа,  
Познају се по чарапа.  
(П. Аларгић)

13

Дошла прија на два, на три дана,  
Па остала да офарба јаја.  
(Емилија Вулић)

14

Тител село под Тисом,  
А Лок је под водицом,  
А Вилово, под каналом,  
Ковиљ под Дунавом.  
(Емилија Вулић, „то сам ја певала још кад сам била мала“)

15

У Новоме Саду свирати не даду,  
Само фруле и тамбуре, ал' да се не чује.  
(Уча)

16

Дуни ветре отуд од горњака,  
Па растерај жене са сокака.  
(Д. Грујић)

17

Роди мајко још једну ко мене,  
Да имају шта да раде жене.  
(Емилија Вулић)

17

Ој, бећари, ко вам коње рани,  
Отац рани, а син се бећари.  
(Вукић)

18

Кажи мала ко те је љубио,  
Та и ти си, јеб'о те чији си.  
(рођаци Марије Клеут, Каћ)

19

Ај, никад с вама више пити нећу,  
Ај, са уљама и са бекријама.  
(Миленко Стапанов)

20

Идем кући, то за мене није,  
Све ми паре попише бекрије.  
(Миленко Степанов)

21

Терај кера, голубице бела,  
Терај кера, кад си започела.  
(рођаци Марије Клеут, хорски, Каћ)

22

Умиљана, уми' бело лице,  
Да ти нана не позна модрице.  
(Каћ, рођаци Марије Клеут, хорски)

23

Гору лампе, спуштене фиранге,  
Излазите напоље битанге.  
(Клиза Зличич)

24

Ја сам мога уљуљала лолу,  
У љуљашку, у собу бирташку.  
(Клиза Зличич)

25

Подај, Боже, трговцима робе,  
А свирцима девојке на пробе.  
(свирци, Мошорин)

26

Тешко жени која је поштена,  
Кад остари нема успомена.  
(свирци, Мошорин)

27

Жени мене мој премили ћале,  
Туђе су ми жене додијале.  
(свирци, Мошорин)

28

Уљићу се и бећарићу се,  
Имам каде, и оженићу се.  
(рођаци Марије Клеут, хорски, Каћ,)

29

Весела сам, чула сам чија сам,  
Чија мати својом ће ме звати.  
(свирци, Мошорин)

30

Лоло моја, ди је кућа твоја,  
Друга, трећа, у селу највећа.  
(Милина Марић)

31

Висок пенџер, а ја цура мала,  
Па не могу да видим драгана/бећара.  
(Емилија Вулић; Мирослава Мијоков)

32

Цуро моја, отвори шалоне,  
Баћићу ти кроз прозор бомбоне.  
(Емилија Вулић)

33

Загрли ме, лоло око среде,  
Нек се моје комшинице једе.  
(Емилија Вулић)

34

Што се мени бунар воде мути,  
Прошо лола, па се на ме љути.  
(Љубица Лазарчев)

35

Весела сам, дики немила сам,  
Снуждићу се, умилићу му се.  
(Љубица Лазарчев)

36

Гарав лола, па гарава и ја,  
Таква нам је цела фамилија.  
(Милина Марић)

37

Волела сам и смеђе и плаво,  
Ал' ни једно није ко гараво.  
(Љубица Лазарчев)

38

Имам дику лепу, па велику,  
А он мене малу, па гараву.  
(Љубица Лазарчев)

39

Лане моје, изађи пред мене,  
Да те љубим у очи шарене.  
(Мирослава Мијоков)

40

Водем лолу, лола мене јако,  
Та немој нас раставити мајко.  
(Емилија Вулић)

41

Ој девере, чичково розетли,  
Питај брата, оће л' ме узети.  
(Емилија Вулић)

42

У мог лоле четир брата има,  
И он пети, он ће ме узети.  
(Емилија Вулић)

43

Имала сам три пара момака,  
Са три пара пала на бећара.  
(Љубица Лазарчев)

44

У мог драгог, у мог ђаволана,  
Црне очи међу обрвама.  
(Емилија Вулић)

45

Иде луче, леву ногу вуче,  
Десном шора, ваљда тако мора.  
(Емилија Вулић)

46

Дико моја, лоло шерпењаре,  
Не пиј вина, не расипај паре.  
(Мирослава Мијоков)

47

Ала водем, како не би' воло,  
Да не љубим, ја би' се разболело  
(Емилија Вулић)

48

Љуб' ме, лоло, не жали ме младу,  
Ни моји ме не жале на раду.  
(Милина Марић)

49

Свекрвице, пукет љубичице,  
Твој син вене док не љуби мене.  
(Милина Марић)

50

Ој, девојко, ко си и чија си,  
Да л' те племе ко лепота краси.  
(Мирослава Отић)

51

Љубичице, расцветај се плава,  
Код кревета где мој лола спава.  
(Милина Марић)

52

Жали драги, ја жалити нећу,  
Ти ћеш за мном, ја за тобом нећу.  
(Емилија Вулић)

53

Жали лоло, ти имаш за киме,  
Ти се ниси воло макар с киме.  
(Емилија Вулић)



54

Седамдесет и седам бомбона  
Кад поједем, бићу лоло твоја.  
(Емилија Вулић)

55

Трипут слађе пољубити млађе,  
А старије, грлити милије.  
(Емилија Вулић)

56

Лепе прије, да ми цуре није,  
Пријатеља, да није швалера.  
(Емилија Вулић)

57

Нашим шором не лаједу кере,  
Ове цуре не држе швалере.  
(Мирослава Мијоков)

58

Ој, војничка собо неспремљена,  
Цуро моја незаборављена.  
(Емилија Вулић)

59

Цуро моја, отвори капију,  
Иде моба да ти јело проба.  
(Емилија Вулић)

60

Љуте дроље, огризине боље,  
Нисте, дроље, заслужиле боље.  
(Емилија Вулић)

61

Љуте дроље, огризине моје,  
Ја љубила, па ји оставила.  
(Емилија Вулић)

62

У мог дике очи повелике,  
Ко у риђе, кад на зоб наиђе.  
(Емилија Вулић)

63

Лацкај лане, око моје нане,  
Лацкај, миле, око моје стрине.  
(Емилија Вулић)

64

Мати туци, ал' немој по руци,  
С ким ћу моју загрлити лолу.  
(Љубица Лазарчев)

65

Немој, мати, мило растављати,  
Тог се греха нећеш окајати.  
(Љубица Лазарчев)

66

Свекрва ми купила кармина,  
Од милина што јој љубим сина.  
(Љубица Лазарчев)

67

Свекрва ми гурава, па мала,  
Опет тражи снаву с хиљадама.  
(Љубица Лазарчев)

68

Свекрвице, нерођена мати,  
Код мене ћеш за лебац играти.  
(Љубица Лазарчев)

69

Иди, лоло, где си синоћ био,  
Мој си суђен, ма не долазио.  
(Љубица Лазарчев)

70

Иди лоло и бољој и горој,  
Само немој другарици мојој.  
(Љубица Лазарчев)

71

Весели се, стара лоло моја,  
Сањала сам да ћу бити твоја.  
(Љубица Лазарчев)

72

Лоло стара, зар се тако јавља,  
Зар се стара љубав заборавља.  
(Милина Марић)

73

А што мене да светује стрина,  
Кад је стрина већа курва била.  
(Емилија Вулић)

74

Ја малена, сукњица шарена,  
Ја још дете, за мном момци лете.  
(Емилија Вулић)

75

А мој Среме. и ти лепа Бачко,  
У теби је срце девојачко.  
(Милина Марић)

76

Свекар лаје, а свекрва режи,  
Узми лоло ланац, па и' вежи!  
(Милина Марић)

77

Ала волем кад се неко једи,  
Па од једа не мож' да ме гледи.  
(Милина Марић)

78

Пружио се ланац преко Срема,  
Од Сремице лепше цуре нема.  
(Милина Марић)

79

Имам лолу, сви га моји вољу,  
Кад се сете, кажеду му зете.  
(Милина Марић)

80

Свекрва ми шором поручива,  
Да ја нисам за њенога сина.  
(Емилија Вулић)

81

Ајде, куме, до те лепе Руме,  
Лепа Рума, а још лепша кума.  
(Милина Марић)

82

Иди, лоло, варај твоју стрину,  
Нећеш мене у мајке једину.  
(Милина Марић)

83

Лоло моја, љубим уста твоја,  
Љубим твоја, да осладим моја.  
(Емилија Вулић)

84

А шта мене још с вечера/у зорицу буди,  
Усне вреле и ручице беле.  
(Емилија Вулић)

85

Лоло моја, црни Циганине,  
За тобом ми моје срце гине.  
(Емилија Вулић)

86

Црне очи сад нису у моди,  
Већ шарене, ко што су у мене.  
(Емилија Вулић)

87

Мој комшија, ћорав код очију,  
Па му други комшинуцу љуби.  
(Емилија Вулић)

88

Чуј, комшија, немој љубав крити,  
Твоја нисам, па нећу ни бити.  
(Емилија Вулић)

89

Љубичица не цвета, већ пупи,  
Моје злато пољуби, па ћути.  
(Емилија Вулић)

90

Сремци уље и љубе Бачкуље,  
А Бачкуље не воледу уље.  
(Емилија Вулић)

91

Сремице су близу апотеке,  
Опет нису ко Бачкуље лепе.  
(Емилија Вулић)

92

Ај моја, па моја, од сто кила госпоја,  
Шта си јела, шта си пила, кад си остарила.  
(Вукић, Госпођиници)

93

Ала наши миришу салаши,  
Иде лола, на магарцу јаши.  
(Вукић, Госпођиници)

94

Бачки коњи, банатски лампови,  
Цуро моја, капију отвори!  
(свирци, Чуруг)

95

Керићу се и бећарићу се,  
Има каде и оженићу се!  
(свирци, Мошорин)

96

Терај кера, цуро моја бела,  
Терај кера, кад си започела.  
(свирци, Мошорин)

97

Ала, ала, ала то не ваља,  
Свима дика, а ди је меника.  
(Емилија Вулић)

98

Иди, драги, куд си одлазио,  
Суђен си ми, ма не долазио.  
(Емилија Вулић)

99

Иди, драги, куда си и ишо,  
Мени више да ниси ни пришо.  
(Емилија Вулић)

100

Љубила сам, ни гледала нисам,  
А одсад ћу гледати кога ћу.  
(Емилија Вулић)

101

Ала волем укисело с маком,  
Још волијем да пркосим сваком.  
(Емилија Вулић)

102

Ала волем укисело сади (празно)  
Још волијем кад се жито ради.  
(Емилија Вулић)

103

Воз одлази, машина се креће,  
Војску вози, а шкартове неће.  
(Емилија Вулић)

104

Момачка је вера, вера ко у кера,  
Зато веруј керу, не веруј швалеру.  
(Емилија Вулић)

105

Мене наши сви држе на мази,  
Свако вече оклагије звече.  
(Емилија Вулић)

106

Лајте, жене, не лајте на мене,  
Ја сам пушта, разбићу вам уста.  
(Емилија Вулић)

107

Попела се жаба на бандеру,  
Бога псује, јер сад нема струје.  
(Емилија Вулић, „то сам чула од једног Црнобарца“)

108

Кад сам синоћ ишо уз тарабу,  
Уз тарабу, наиђо' на жабу.  
(Емилија Вулић)

109

Сини сунце, огреј сирочаде,  
Који нема ни оца ни мајке.  
(Емилија Вулић)

110

Девојке за женама лају  
И'те жене унутра и лез'те,  
И језике за кревете веж'те.  
(Емилија Вулић)

111

Ко ће мене надиграти, добиће форинту,  
А ко не зна играти, нек се са мношћем у'вати!  
(Мара Ракић)

112

Моја мама ћуриће сапела,  
Да у'вати мене и швалера.  
„Немој, мати, ћуриће патити,  
Јер ме нећеш с њима у'ватити.“  
(Емилија Вулић)

113

Ал' би, ал' би,  
Не зна нико шта би,  
Ал' би јела ја шећера бела.  
Шећер бео, ко га не би јео,  
Луд би био ко не би љубио.  
(Емилија Вулић)

114

Дођи, драги, раније,  
Макар преко капије,  
Тамо има једна дера  
Где пролази кера.  
(Емилија Вулић, „ово певаш да цагаш момке“)

115

Што ћу, мати, па што ћу,  
Научи ме како ћу,  
Научи ме, мила мати,  
Свекру части дати.  
(Емилија Вулић)

116

Шарам ћилим до неба,  
Свекрва ми не треба.  
Не треба ми свекрвица,  
Кућна свађалица.  
(Емилија Вулић)

## Библиографија

Лесковац, М. (1958). Бећарац. У: Недић, В. (1972). *Народна књижевност*. Београд: Нолит, 59–88.



A Handkerchief Full of Lilac  
*Bećarac* from Šajkaška—Fieldwork Material

*Zoja Karanović*

Summary

In the course of ethnological and folkloristic research lasting from 1986 to 1990 in the villages of Šajkaška (a region in southeastern Bačka), the author collected a great number of *bećarac* songs, out of which 116 are presented in this paper.

*Keywords:* bećarac, Šajkaška, folklore, fieldwork material, short lyric forms.

Зоја Карановић / Zoja Karanović  
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет /  
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy  
E-mail: [zjanko@stcable.net](mailto:zjanko@stcable.net)  
<https://orcid.org/0009-0007-5014-7472>

Примљено/Received: 2. 9. 2023.  
Прихваћено/Accepted: 8. 9. 2023.